

wybory

**poradnik
praktyczny**

Fundacja Centrum Edukacji
Obywatelskiej 2010

Ten przewodnik przeznaczony jest przede wszystkim dla uczniów – organizatorów szkolnych wyborów oraz kandydatów do władz SU. Może być także pomocny nauczycielom – opiekunom SU, którzy chcą wesprzeć uczniów w organizacji wyborów. Zapraszamy do lektury – niech samorządy odzyskają głos!

Redakcja i opracowanie: Michał Tragarz

Spis treści

Dlaczego stworzyliśmy ten poradnik?.....	3
Dlaczego wybory?.....	4
Krok I – ordynacja.....	5
Krok II – komisja wyborcza.....	7
Krok III – dzień wyborów.....	9
Kandydaci – sól wyborów.....	10
Wybory opiekuna.....	13
Przykładowa ordynacja wyborcza.....	15
Studium przypadku – co poszło nie tak?.....	19
Scenariusz zajęć – wybory do władz samorządu uczniowskiego.....	20

Dlaczego stworzyliśmy ten poradnik?

Samorząd uczniowski istnieje w każdej szkole.

Istnieje, ale czy działa? Czy samorządy w polskich szkołach funkcjonują właściwie, skoro większość uczniów ocenia ich funkcjonowanie negatywnie, a co szósty-siódmy uczeń nie wie o istnieniu samorządu w swojej szkole?¹

Obraz samorządności uczniowskiej w polskich szkołach nie jest różowy. W przeciwieństwie do samorządu terytorialnego wciąż nie jest to instytucja demokratyczna, poza nielicznymi przypadkami nie jest też rzeczywistą reprezentacją uczniów, dbającą o ich interesy.

Przyczyn takiej sytuacji jest wiele, nie ma też jednej recepty na stworzenie prawdziwego, aktywnego samorządu.

Wybory do władz samorządu uczniowskiego to pierwszy krok, który decyduje o tym, jakie osoby znajdą się we władzach SU, a zatem jaka będzie jakość pracy tej instytucji, jak będzie postrzegana przez uczniów, czy będzie wiarygodna, czy też jej autorytet pozostanie na niskim poziomie, a możliwości mobilizowania pozostałych uczniów do działania będą bliskie zeru.

Nasze doświadczenia wskazują, że wciąż w wielu polskich szkołach wybory nie są traktowane poważnie – ani przez uczniów, ani przez nauczycieli, co powoduje, że do władz SU dostają się osoby przypadkowe lub wyznaczone, a duża część społeczności szkolnej nie uczestniczy w procesie wyborczym.

Dlatego tak ważne jest **promowanie dobrej praktyki wyborów do władz SU** – i to jest cel powstania tego poradnika, który jest wsparciem dla organizatorów szkolnych wyborów. Odpowiemy w nim na pytania – jakie zasady powinny obowiązywać w trakcie szkolnych wyborów, jak skonstruować ordynację wyborczą, jak krok po kroku przygotować przeprowadzenie szkolnych wyborów, oraz skutecznie kandydować i prowadzić kampanię wyborczą.

Mamy nadzieję, że nasze rady pomogą Wam realizować hasło:

Zmień szkołę – idź na wybory!

¹ Według badania „Diagnoza szkolna 2009” prof. J. Czapińskiego, patrz: <http://www.szkolabezprzemocy.pl/1101,diagnoza-szkolna-2009>.

Dlaczego wybory?

Nie dla każdego konieczność organizowania/aktywnego brania udziału w wyborach jest oczywista. Przedstawiamy, jakich argumentów możecie użyć, żeby przekonać:

Dyrektora:

- samorząd wybrany w demokratycznych i powszechnych wyborach cieszy się rzeczywistym poparciem i autorytetem;
- kampania wyborcza pomaga wyłonić odpowiednie, rzetelne i kompetentne osoby;
- demokratycznie wybierany i aktywny samorząd to atrybut dobrej, markowej szkoły;
- dobry samorząd może być wsparciem w realizowaniu wielu zadań szkoły (nie tylko apele i noszenie sztandaru, ale np. organizacja zajęć pozalekcyjnych);

Nauczycieli:

- dobrze przygotowane wybory do władz SU są idealną szkołą funkcjonowania demokracji;
- samorząd uczniowski to szkoła realizacji projektów (które są obecnie wymagane przez podstawę programową do ukończenia gimnazjum!);
- samorząd rozbudza postawę obywatelską i poczucie odpowiedzialności za dobro wspólne;
- uczniowie zaangażowani w aktywność samorządu lepiej pracują w grupie, mają większe umiejętności komunikacyjne;
- sprawny samorząd może być wsparciem w sprawach organizacyjno-wychowawczych;

Waszych kolegów i koleżanki:

- wybory wyłaniają reprezentantów całej społeczności szkolnej - każdego ucznia i uczennicy;
- władze samorządu mają spore kompetencje, jeśli trafią tam odpowiednie osoby, naprawdę wiele może się w szkole zmienić;
- nie głosząc pozbawiamy się moralnego prawa do narzekania na bezczynność władz SU;
- uczniowie spędzają w szkole dużą część życia - wybory to pierwszy krok do jego wzbogacenia;
- kampania wyborcza to naprawdę świetna zabawa - warto się w nią zaangażować;

Zasady demokratycznych wyborów:

Powszechne - każdy uczeń ma prawo do udziału w głosowaniu,

Równe - każdy uczeń ma jeden głos,

Bezpośrednie - każdy głosuje osobiście,

Tajne - wybór jest anonimowy, a warunki podczas wyborów zapewniają tajność aktu głosowania,

Większościowe - wybory wygrywa kandydat (lub kandydaci z jednej listy wyborczej), który otrzymał najwięcej głosów.

Krok I - Ordynacja

Zasady obowiązujące w wyborach określa specjalny dokument – ordynacja. Ustawa o systemie oświaty w art. 55 ust. 3 głosi: „**Zasady wybierania i działania organów samorządu określa regulamin uchwalany przez ogół uczniów w głosowaniu równym, tajnym i powszechnym**”. Zatem w przypadku samorządu uczniowskiego ordynacja powinna być częścią regulaminu SU – najczęściej to osobny rozdział dotyczący wyborów.

Przeczytajcie regulamin SU w waszej szkole, zwracając uwagę na przepisy dotyczące wyborów. Czy Waszym zdaniem umożliwiają przeprowadzenie demokratycznych wyborów? Zobacz, jakie rozwiązania proponują nasi eksperci i uczestnicy!

Co powinna zawierać ordynacja wyborcza?

- **Podstawowe zasady przeprowadzenia wyborów.**

Zgodnie z pierwszym punktem uchwały Sejmu Dzieci i Młodzieży: „W każdej szkole odbywają się **powszechne, równe oraz tajne wybory wyłaniające władze samorządu uczniowskiego**”. Te przymiotniki powinny także zostać zapisane w szkolnej ordynacji. Dodatkowe dwa atrybuty demokratycznych wyborów to wybory **bezpośrednie** oraz **większościowe**. Ponadto warto zaznaczyć, że głosować można tylko raz, oraz czy możliwe jest głosowanie osobiście czy przez pełnomocnika.

- **Prawa wyborcze**

Czynne prawo wyborcze (do głosowania) powinni mieć **wszyscy uczniowie szkoły**.

Bierne prawo wyborcze (do bycia wybraną/wybranym) również powinno być dostępne dla każdego, kogo poprzez określoną liczbą uczniów z różnych klas (zgodnie z zaleceniem uchwały Sejmu). Ordynacja nie powinna ograniczać tego prawa żadnemu uczniowi nie zawieszonemu w prawach ucznia.

W celu zachowania ciągłości pracy władz SU dobrze jest zawrzeć w ordynacji przepisy mówiące o tym, że do władz wybierana jest określona liczba osób z każdego rocznika – dzięki temu uniknie się sytuacji, że cały Zarząd w klasy maturalnej przestaje pracować już w kwietniu.

- **Termin i tryb ogłaszania wyborów**

Czas kadencji i okres jej zakończenia powinna określać ordynacja. W wielu szkołach wybory organizuje się po wakacjach – na przełomie września i października. Wybory w czerwcu pozwolą władzom rozpocząć pracę od 1 września, ale trudno wtedy o wysoką frekwencję. Termin styczniowy właściwie uniemożliwia kandydowanie uczniom z ostatniego rocznika, lecz pozwala najmłodszym na świadomy udział.

Ogłoszenie dokładnego terminu nowych wyborów to zadanie przewodniczącego kończącego kadencję.

- **Tryb zgłaszania kandydatów**

Zaleca się, aby do zgłoszenia kandydatury było konieczne przedłożenie komisji wyborczej **listy osób popierających danego kandydata, wraz z podpisami**. Ordynacja powinna określać liczbę wymaganych podpisów, i to czy mogą popierać kandydata osoby z jego klasy. Wzór listy do zbierania podpisów powinien stanowić załącznik do regulaminu/ordynacji.

- **Sposób powoływania, skład i zadania komisji wyborczej**

Członkowie komisji nie mogą korzystać z biernego prawa wyborczego. Dobrze, jeśli istnieje wymóg reprezentowania każdego rocznika w komisji. O zadaniach komisji – trochę szerzej poniżej.

- **Zasady dotyczące prowadzenia kampanii wyborczej**

Kampania wyborcza powinna zaczynać się po zakończeniu okresu rejestrowania kandydatów, a kończyć dzień-dwa przed terminem wyborów. W dniu wyborów, a także dzień przed, powinien obowiązywać zakaz agitacji, tzw. cisza wyborcza. Zabronione powinno być oczernianie kandydatów, niszczenie plakatów wyborczych. Ordynacja powinna określać możliwość zgłaszania skarg na prowadzenie niewłaściwej kampanii wyborczej.

- **Sposób głosowania i liczenia głosów**

To, jak powinno to wyglądać, również szerzej opisujemy na dalszych stronach.

- **Sposób zgłaszania i rozpatrywania skarg wyborczych**

Zarówno kandydaci, jak i inni wyborcy powinni mieć możliwość zgłoszenia komisji wyborczej zauważonych naruszeń zasad określonych w ordynacji. W najbardziej rażących przypadkach, np. masowych fałszerstwach, komisja powinna mieć możliwość unieważnienia wyniku wyborów.

- **Określenie przypadków, w jakich wygasa mandat członka władz SU**

Takim przypadkiem jest np. zawieszenie w prawach ucznia. Sejm Dzieci i Młodzieży zalecił w swojej uchwale, żeby „uczniowie mieli prawo zgłosić wniosek o wotum nieufności” m.in. wobec członków władz SU.

Krok II – Komisja wyborcza

Rzetelna i obiektywna komisja wyborcza to fundament demokratycznych wyborów. Ważne, żeby były to osoby niezależne – nie kandydujące i nie sympatyzujące z żadnym z kandydatów. Dobrze, jeśli dla nowo wybranych członków komisji zostanie przeprowadzone specjalnie szkolenie dotyczące ich uprawnień i roli. Mimo, że pozbawieni biernego prawa wyborczego, członkowie komisji mają czynne prawo, czyli **mogą głosować**.

Zadania szkolnej komisji wyborczej:

- sporządzenie **listy wyborców** – uczniów, którzy będą głosować (np. ksero listy uczniów z sekretariatu);
- stworzenie **listy kandydatów** - przyjmowanie od kandydatów zgłoszeń i weryfikowanie liczby oraz prawdziwości podpisów osób popierających daną kandydaturę;
- czuwanie nad przebiegiem **kampanii wyborczej** - reagowania na łamanie zasad zapisanych w ordynacji, rozstrzyganie skarg płynących od wyborców/kandydatów, zgodnie z procedurą zapisaną w ordynacji;
- wydrukowanie **kart do głosowania** – powinny zawierać spis nazwisk kandydatów (lub list kandydatów) według ustalonej w wyniku losowania kolejności oraz instrukcję, jak głosować. Na kartach wyborczych możecie postawić stempel szkolnej pieczęci, tak aby uniemożliwić kserowanie kart;
- przygotowanie **lokalu wyborczego** (sali, w której odbędzie się głosowanie) – z miejscem, w którym każdy wyborca będzie mógł oddać głos w tajemnicy oraz urną wyborczą, do której będą wrzucane wypełnione karty;
- zapewnienie **sprawnej organizacji samego głosowania** oraz przestrzegania zasad zapisanych w ordynacji wyborczej;

W dniu wyborów:

- w trakcie głosowania w **lokalu wyborczym przez cały czas muszą się znajdować członkowie komisji wyborczej**. Sprawdzają na podstawie legitymacji tożsamość zgłaszających się wyborców i wydają im karty do głosowania;

- wyborcy potwierdzają otrzymanie karty, składając podpis przy swoim nazwisku na liście wyborców. Każdemu z nich **komisja może wydać tylko jedną kartę do głosowania**;
- po zakończeniu wyborów **komisja otwiera urnę** (w trakcie głosowania nikomu nie wolno tego robić, pod groźbą unieważnienia wyborów) i **przystępuje do obliczania wyników**. W pierwszej kolejności sprawdza, ile głosów zostało oddanych – skrupulatna komisja powinna porównać liczbę oddanych głosów z liczbą wydanych kart do głosowania – ta pierwsza nie może być większa od drugiej. Jeśli tak jest, istnieje poważne podejrzenie, że ktoś dopuścił się fałszerstwa wyborczego;
- potem **komisja oddziela głosy nieważne** (te, na których zaznaczono więcej niż jednego kandydata lub listy, bądź nie zaznaczono nikogo) i **oblicza, ile ważnych głosów otrzymał każdy z kandydatów**;
- na zakończenie swojej pracy **komisja spisuje i ogłasza wyniki wyborów** z uwzględnieniem wszystkich danych uzyskanych podczas liczenia głosów.

Po wyborach: Zadaniem komisji jest rozpatrywanie ewentualnych skarg na przebieg wyborów. Po rozpatrzeniu wszystkich skarg komisja ogłasza ważność wyników wyborów. **Decyzja komisji o ważności wyborów powinna być ostateczna.**

Krok III – Dzień wyborów

Termin wyborów powinien zostać ustalony na dzień, w którym wszyscy uczniowie będą mogli zagłosować. W celu zachowania demokratycznych procedur należy przestrzegać następujących zasad:

- **godziny wyborów są wcześniej określone i podane do wiadomości.** Wybory powinny trwać przez cały czas trwania lekcji, umożliwiając uczniom oddanie głosu podczas każdej przerwy i po zakończeniu lekcji.
- **urna wyborcza** znajduje się również w jednym **stałym i określonym miejscu.** Niedopuszczalne są praktyki „obchodzenia” klas z urną wyborczą – jest to łamanie zasady tajności wyborów i pole do nadużyć.
- **lokal wyborczy** – miejsce, w którym znajduje się urna i pracuje komisja, **powinien być w dniu wyborów wyłączony z wszelkiego innego użytkowania.** Musi być to miejsce łatwo dostępne i odpowiednio oznaczone.
- uczniowie głosują na **uprzednio przygotowanych kartach do głosowania** zawierających nazwiska wszystkich kandydatów. Głosować należy przez **postawienie znaku X przy nazwisku wybranego kandydata.**
- uczniowie pragnący oddać głos w trakcie przerwy lub po lekcjach mogą udać się do lokalu wyborczego, **po przedstawieniu komisji legitymacji i podpisaniu się na liście wyborców otrzymują kartę do głosowania.** Nie zalecamy „klasowego” chodzenia na wybory podczas lekcji – oddanie głosu powinno być indywidualną decyzją każdego ucznia.
- **członkowie komisji przez okres trwania wyborów znajdują się w pomieszczeniu z urną wyborczą.** Dyrekcja powinna udzielić tym osobom specjalnego zwolnienia z lekcji na czas wyborów.
- w lokalu wyborczym zapewnione są warunki do **tajności głosowania** (parawany, kabiny wyborcze)

Kandydaci – sól wyborów

Nawet jeśli wybory odbywają się według zasad demokratycznych, to nie będą one świętem demokracji jeśli nie wystartuje w nich pewna liczba dobrych kandydatów. Dlatego jest istotne prowadzenie w szkołach nie tylko akcji na rzecz większej frekwencji wyborczej, lecz także zachęcające uczniów do kandydowania.

Kandydowanie do władz samorządu uczniowskiego to prosta droga do zrealizowania własnych pomysłów na uatrakcyjnienie szkolnego życia, a także pierwszy krok w karierze lidera społecznego lub politycznego.

Złote zasady kandydatów

1. Poznaj swoich wyborców!

Zapoznaj się z opiniami i potrzebami uczniów szkoły. Porozmawiaj z tymi, których znasz i nie – dowiedz się, jakie są ich oczekiwania wobec pracy zarządu. Zbierz informacje (np. przez internet), jakie pomysły na działania mają uczniowie innych szkół. Zastanów się, jakie posiadasz zasoby i czego potrzebujesz do realizacji swoich pomysłów. Dzięki temu zdobędziesz mocne argumenty!

2. Co chcesz osiągnąć? Przygotuj program wyborczy.

Zastanów się na czym zależy ci najbardziej, co chcesz osiągnąć i dlaczego? Twój program powinien być atrakcyjny, ale też realny – unikaj obietnic bez pokrycia. Postaraj się, aby różnił się on od standardowych programów. Oryginalne pomysły to często klucz do zwycięstwa. Spisz pomysły w zwartej i czytelnej formie.

3. Wybierz hasło przewodnie.

Jeden/dwa z punktów programu uczyni przewodnimi – na nich niech opiera się hasło, te punkty powtarzaj w rozmowach z wyborcami i w trakcie kampanii.

4. Poznaj swoje mocne strony i powiedz o nich wyborcom

Zastanów się, co wyróżnia ciebie od innych kandydatów i opisz to jako jeden z twoich atutów. To pomoże ci wybić się nad gęszczeniem innych kampanii. Pamiętaj zarazem, że kampania to nie jest konkurs szczerości – kłamać w żadnym wypadku nie należy, ale nikt nie zabroni Ci skupić się tylko na mocnych stronach!

5. Pozyskaj sojuszników. Powołaj swój sztab wyborczy.

Pomyśl, kto może pomóc w realizacji twojej kampanii. Poproś najbliższych znajomych o wsparcie przy pozyskiwaniu wyborców i promocję twojej osoby (lub całej listy kandydatów). Już teraz zastanów się, z kim chcesz lub będziesz współpracować, do kogo zwrócisz się o pomoc, gdy zostaniesz wybrany. Nakreślenie wyborcom listy np. instytucji czy przedsiębiorstw, których wsparcie będziesz starał się pozyskać w dużym stopniu uwiarygodni twoje obietnice.

6. Przeprowadź atrakcyjną kampanię.

Wspólnie ze sztabem przemyśl, jak przeprowadzić oryginalną kampanię wyborczą. Kilka rad dotyczących prowadzenia skutecznej kampanii, znajdziesz poniżej.

Jak przeprowadzić skuteczną kampanię wyborczą?

1. Określ cele, środki oraz strategię kampanii.

Zastanów się – do kogo skierujesz swoją kampanię wyborczą? Jak wiele osób w szkole Cię zna, czy masz grono zagorzałych zwolenników/przeciwników, czy też jesteś w szkole nowy/a? Pomyśl, czy do uczniów Twojej szkoły lepiej dotrzeć bezpośrednio czy przez Internet?

2. Wyraziste hasło przewodnie – temat kampanii.

Jeden z postulatów uczyni tematem przewodnim kampanii. Twoi wyborcy nie zawsze znajdą czas na przeczytanie całego programu, mało kto będzie też w stanie spamiętać wszystkie Twoje pomysły. Dlatego postaw na jeden pomysł, który uznajesz za najatrakcyjniejszy dla wyborców. Niech na tym postulacie oprze się twoje hasło, powinien on być widoczny na ulotkach i plakatach, propaguj go na spotkaniach wyborczych i w Internecie. Wyborcy powinni kojarzyć Twoją kandydaturę z danym hasłem/postulatem. Pamiętaj tylko, że jeśli wygrasz wybory – zostaniesz rozliczony ze spełnienia wyborczych obietnic! Jakie cechy powinien spełniać główny temat kampanii:

- kompromis między oczekiwaniami wyborców, Twoimi kompetencjami i tematami Twoich przeciwników;
- być prosty i zrozumiały, ale jednocześnie istotny dla wyborców;
- odpowiadać na pytanie, dlaczego wyborca powinien zagłosować na Ciebie!
- odwoływać się do emocji;

3. Spotkania i rozmowy.

Nie ukrywaj się za plakatami wyborczymi. Szkoła to mała społeczność, większość potencjalnych wyborców spotkasz na przerwie. Staraj się więc rozmawiać z możliwie dużą liczbą koleżanek i kolegów, przypominaj o wyborach, poruszaj w rozmowach kwestie, które są zawarte w Twoim programie wyborczym. Zorganizuj spotkanie poświęcone przedstawieniu Twojego programu i umożliwiające wyborcom zadawanie pytań.

4.Zadbaj o oprawę

Dobrze jeśli poza hasłem/tematem kampanii wyborcy kojarzą z Twoją kandydaturą również określone kolory/logo. Jednolitość barw uczyni Twoje plakaty, ulotki i stronę internetową rozpoznawalną. Jeśli masz taką możliwość – przygotuj gadżety, choćby opaski na ręce w Twoich kolorach, które będą nosić Twoi zwolennicy.

5.Bądź w Internecie!

Dziś polityk nie istnieje, jeśli nie ma go w Internecie. Dotyczy to również wyborów do władz SU. Zadbaj o to, żeby mieć wielu znajomych na portalach społecznościowych typu Facebook, czy nasza-klasa. Zadbaj o to, żeby jak najwięcej osób regularnie otrzymywało informacje o kampanii wyborczej, Twoich pomysłach na zmiany w szkole. Jeśli na stronie Twojej szkoły istnieje forum – bądź na nim aktywny, wypowiadaj się na ważne tematy, niech bywalcy forum Cię zapamiętają! Prowadź również mikroblog na serwisie typu Twitter lub Blip, postaraj się rozreklamować go wśród uczniów szkoły. Zadbaj, żeby Twoje miejsca w sieci były atrakcyjne dla odwiedzających, zawierały aktualności dotyczące życia szkoły, miasta. Przygotuj krótką reklamówkę video i umieść na serwisie youtube lub podobnym, rozpowszechnij filmik wśród uczniów.

Założ blog – powinien on zawierać Twój pełny program, regularne informacje dotyczące kampanii, wpisy o życiu szkoły i miasta, wszelkie inne materiały, nie tylko bezpośrednio odnoszące się do Twojej kandydatury.

6. Nie staraj się być jak polscy politycy – bądź sobą!

Nie wzoruj się na zachowaniach polityków znanych z telewizji. Ataki na kontrkandydatów, kampania negatywna, usta pełne sloganów i frazesów, obietnice bez pokrycia – to nie powinno mieć miejsca w kampanii szkolnej. Pamiętaj, że Ty i Twoi wyborcy stoicie po tej samej stronie – wszystkim zależy na tym, żeby coś zmienić w szkole na lepsze – i na tym buduj swoją kampanię!

Życzymy sukcesów!

Wybory opiekuna

Artykuł 55 (p. 5 ust.6) Ustawy o systemie oświaty stwierdza, że **prawo wyboru nauczyciela, pełniącego rolę opiekuna samorządu ma samorząd uczniowski** (czyli wszyscy uczniowie szkoły). Zatem jest to prawo gwarantowane ustawowo.

Niestety, w wielu szkołach jest ono łamane – opiekuna wyznacza dyrektor lub rada pedagogiczna. Dlatego zalecenie, że samorząd uczniowski ma prawo wyboru opiekuna pełniącego funkcję opiekuna SU zawarł również w swojej uchwale Sejm Dzieci i młodzieży.

Z dyrektorem walczyć nie warto, ale jeśli chcecie wprowadzić wybory opiekuna u siebie w szkole, na pewno możecie spróbować **namówić go do zmiany stanowiska**. Aby przekonać dyrektora, warto przygotować szereg argumentów przemawiających

za tą zmianą. Wśród nich takie jak:

- Mandat i legitymizacja, jaką opiekunowi dają w wyborach powszechnych wszyscy uczniowie szkoły jest nieporównywalnie lepszy od takiego przekazanego odgórnie przez jedną osobę.
- Uczniowie wybierają nauczyciela, do którego mają zaufanie – a tylko taki opiekun może stać się gwarantem praw ucznia w szkole.
- Uczniowie głosować będą też na tych nauczycieli, u których spostrzegają wolę i energię do działania i jednocześnie takich, którzy mogą stać się źródłem inspiracji, motywacji i wsparcia dla uczniowskich działań.
- Wybory powszechne mogą zwiększyć prestiż stanowiska opiekuna.

Korzyści z tak wybranego opiekuna będą więc obustronne - i tego typu argumenty powinniście przedstawić swojemu dyrektorowi. Jeśli rozmowa z dyrektorem nie pomoże, zawsze możecie skorzystać z innych metod wpływu na zmianę jego stanowiska, np. poprzez przygotowanie petycji

o zmianę sposobu wyboru opiekuna SU, którą podpiszą wszyscy uczniowie szkoły.

Jak wybierać?

Nawet jeżeli wasz dyrektor nie ma nic przeciwko, aby to uczniowie wybrali swojego opiekuna, to i tak musicie jeszcze zdecydować, czy wybór opiekuna odbywać się będzie poprzez wybory powszechne i nauczyciele będą kandydować na podobnych zasadach jak uczniowie, czy wybór opiekuna oddelegujecie na nowo wybrany zarząd SU (jako reprezentację całego SU), który „przesłucha” dobrowolnie zgłoszonych kandydatów i spośród nich wybierze tego najlepszego.

Plusem pierwszego rozwiązania jest możliwość poznania i ocenienia kandydatur opiekunów przez wszystkich uczniów. Za drugim rozwiązaniem przemawia argument, że to władze SU będą współpracować z opiekunem, więc im należy pozostawić ten wybór.

Kogo wybierać?

Organizując powszechne wybory na opiekuna SU, spróbujcie namówić całą radę pedagogiczną do kandydowania – wówczas otrzymujecie możliwość większego wyboru, a i sama kampania zdaje się być bardziej sprawiedliwa (każdy nauczyciel ma równe szanse tego, aby zostać wybranym). Zdarzają się oczywiście sytuacje, w których namówienie waszych ulubionych nauczycieli do kandydowania wydaje się niemożliwe. Jeżeli np. pani od polskiego nie chce brać udziału w wyborach to musicie to uszanować – najczęstsze bowiem przyczyny ich odmowy, to zwykły brak czasu czy przeładowanie obowiązkami.

Pozostaje jeszcze pytanie czy startować do wyborów powinni również wychowawcy klas? Funkcja opiekuna SU mocno obciąży każdego nauczyciela nową ilością zadań, dlatego może jednak lepiej pozwolić wychowawcom skupić się wyłącznie na obowiązkach klasowych i umożliwić kandydowanie wyłącznie nauczycielom „wolnym”...

Przykładowa ordynacja wyborcza

Regulamin SU w Twojej szkole z pewnością określa, jak można zmienić jego zapisy. Jeśli Wasza ordynacja jest nieprecyzyjna, warto pomyśleć o jej przeformułowaniu. Poniżej zamieszczamy propozycję, jak ten fragment regulaminu może wyglądać (oczywiście należy dostosować go do warunków w każdej szkole).

Rozdział V: ORDYNACJA WYBORCZA

§ 1

Wybory do organów SU są równe, tajne, powszechne, bezpośrednie i większościowe.

§ 2

Organy wybieralne SU: Zarząd/Rada/Parlament SU, Przedstawiciele Samorządów Klasowych oraz Opiekun SU wybierani są co roku nie później niż

§ 3

Prawo głosowania (czynne prawo wyborcze) posiada każdy uczeń szkoły.

§ 4

Prawo kandydowania (bierne prawo wyborcze) na:

- a. stałego członka Zarządu SU – posiada każdy uczeń szkoły po przedstawieniu listy z podpisami min. 50 uczniów szkoły
- b. Przedstawiciela Samorządu Klasowego – posiada każdy uczeń danej klasy,
- c. Opiekuna SU – posiada każdy członek rady pedagogicznej.

§ 5

Wybory Przedstawicieli Samorządów Klasowych odbywają się najpóźniej na 3. godzinie wychowawczej w nowym roku szkolnym. Nad ich prawidłowym przebiegiem czuwa wychowawca. Przedstawicielem Samorządu Klasowego zostaje osoba, która w głosowaniu uzyskała największą ilość głosów.

§ 6

Termin wyborów do Zarządu SU ogłasza przewodniczący SU w porozumieniu z dyrekcją szkoły. W danym roku szkolnym wybory nie mogą się odbyć później niż

§ 7

Ogólnoszkolne wybory do Zarządu SU oraz Opiekuna SU przeprowadza Szkolna Komisja Wyborcza w skład której wchodzi 1 losowo wybrany przedstawiciel każdego rocznika, który nie jest kandydatem.

§ 8

Szkolna Komisja Wyborcza powoływana jest na 3 tygodnie przed ustalonym przez dyrekcję szkoły terminem wyborów. Do jej obowiązków należy:

- a. przyjęcie zgłoszeń od kandydatów,
- b. określenie i ogłoszenie nazwisk kandydatów oraz zasad prowadzenia kampanii wyborczej przynajmniej na 2 tygodnie przed terminem wyborów,
- c. przygotowanie wyborów,
- d. ogłoszenie terminu i miejsca wyborów,
- e. przeprowadzenie wyborów,
- f. obliczenie głosów,
- g. sporządzenie protokołu z wyborów i ogłoszenie ich wyników.

§ 9

Kandydaci na dni przed terminem wyborów powinni przedstawić komisji wyborczej listy z podpisami uczniów szkoły popierających ich kandydaturę.

§ 10

Ogólnoszkolne wybory przebiegają w następujący sposób:

1. Kandydaci prowadzą kampanię wyborczą w czasie 2 tygodni przed ustalonym przez dyrekcję szkoły terminem wyborów i według zasad określonych przez Szkolną Komisję Wyborczą. Kampania wyborcza kończy się dwa dni przed terminem wyborów.
2. Na kartach do głosowania nazwiska kandydatów do Zarządu SU oraz na Opiekuna SU umieszczone są w kolejności alfabetycznej.
3. Głosowanie dokonuje się poprzez stawienie się przed Szkolną Komisją Wyborczą w określonym miejscu i terminie, przedstawienie legitymacji uczniowskiej członkom Komisji, złożenie podpisu na liście oraz wypełnienie kart do głosowania wg instrukcji na niej zamieszczonej i wrzucenie karty do urny wyborczej.
4. W liczeniu głosów biorą udział wszyscy członkowie komisji wyborczej, wspólnie sporządzają oni i podpisują protokół informujący o liczbie oddanych głosów.
4. Opiekunem SU zostaje nauczyciel, który otrzymał największą liczbę głosów.
5. Członkami Zarządu SU zostaje pierwszych osób, które otrzymało największą liczbę głosów.
6. Przewodniczącym Zarządu SU zostaje osoba, która otrzymała największą liczbę głosów w głosowaniu spośród wszystkich wybranych członków Zarządu SU.
7. Wiceprzewodniczącym Zarządu SU zostaje osoba, która otrzymała drugą w kolejności liczbę głosów spośród wszystkich wybranych członków Zarządu SU.

8. Jeżeli ze względu na równość liczby głosów oddanych na kandydatów zaistnieje trudność w dzieleniu mandatów, Szkolna Komisja Wyborcza zarządza wybory uzupełniające.

§ 11

1. W ciągu 48 godzin od ogłoszenia wyników kandydaci/wyborcy mogą zgłaszać do komisji wyborczej skargi dotyczące przebiegu wyborów. Skargi powinny być złożone na piśmie oraz zawierać imię i nazwisko osoby składającej.
2. Komisja ma obowiązek rozpatrzyć skargi w ciągu ... dni. W przypadku stwierdzenia rażących naruszeń przepisów, które mogły znacząco wpłynąć na wynik wyborów, komisja, po konsultacji z dyrektorem, może uznać wybory za nieważne.
3. Jeśli wszystkie skargi zostaną oddalone, lub uznane za nieistotne dla wyników wyborów, wybory zostają uznane za ważne a ich wyniki są wiążące.

§ 12

1. Mandat członka Zarządu SU oraz Przedstawiciela Samorządu Klasowego wygasa w razie:
 - a. rezygnacji,
 - b. końca kadencji,
 - c. po ukończeniu nauki w szkole.
2. Mandat Opiekuna SU wygasa w razie:
 - a. rezygnacji,
 - b. końca kadencji,
 - c. odwołania decyzją dyrekcji szkoły lub rady pedagogicznej.
3. Jeśli wygaśnięcie mandatu następuje w trakcie kadencji:
 - a. w miejsce Przedstawiciela Samorządu Klasowego – samorząd klasowy powołuje osobę pełniącą jej obowiązki na czas określony lub przeprowadza uzupełniające wybory,
 - b. w miejsce stałych członków Zarządu SU - Zarząd SU powołuje osoby pełniące ich obowiązki na czas określony lub przeprowadza uzupełniające wybory powszechne,
 - c. w przypadku Przewodniczącego Zarządu SU – na czas określony obowiązki Przewodniczącego pełni Wiceprzewodniczący lub przeprowadza się uzupełniające wybory powszechne,
 - d. w przypadku wygaśnięcia mandatu Opiekuna SU – Zarząd SU w ciągu miesiąca od chwili wygaśnięcia mandatu przeprowadza uzupełniające wybory powszechne, a w tym czasie obowiązki Opiekuna pełni tymczasowo dyrektor szkoły.

Oczywiście ordynacja w różnych szkołach może się różnić – w zależności od struktury władz SU, liczby ciał, do których prowadzone są wybory, okresem trwania kampanii. Warto jednak pamiętać o podstawowych zasadach, które pozwolą zachować demokratyczny charakter wyborów.

Studium przypadku – co poszło nie tak?

Najskuteczniej uczyć się na błędach, najlepiej – nie swoich. Poniżej zamieszczamy relacje z wyborów, które z jakichś powodów nie były demokratyczne – zastanów się dlaczego, i co zrobić, aby podobnych sytuacji nie powtarzać w Twojej szkole?

Kwestia tegorocznych wyborów do władz SU była w naszej szkole bardzo kontrowersyjna. Wybrani przez nas uczniowie dopiero po wygraniu wyborów zostali z nich zdyskwalifikowani; dyrekcja tłumaczyła ten fakt niespełnianiem warunków zawartych w regulaminie. (cytuje: "§11. Kandydaci do Zarządu SU muszą spełniać następujące warunki: a) nie mają problemów w nauce, b) posiadają co najmniej dobrą ocenę zachowania.") Dziwi jednak fakt, że przed wyborami kandydaci nie zostali skontrolowani pod kontem spełniania wymagań regulaminowych. Uważam też, że zdyskwalifikowani uczniowie mieli zdecydowanie więcej pomysłów, a także wykazywali się znajomością potrzeb uczniów, jak i szkoły.

Ania

Drugim etapem była prezentacja kandydatów i ich programów na forum szkoły, po której wszyscy uczniowie przystąpili do głosowania. Ono już niestety nie wyglądało tak, jak założyliśmy. Dyrekcja odmówiła nam zgody na udanie się klas do lokalu wyborczego (tak jak to było co roku), tłumacząc, że według nowej podstawy programowej nie można godzin lekcyjnych przeznaczać na imprezy szkolne. Dlatego kazano nam wrócić do klas, a komisja wyborcza z przenośną urną przychodziła do głosujących w klasach. Uczniowie przez to nie mieli zagwarantowanej tajności głosowania - i to najbardziej nam się nie podobało.

Dawid

W mojej szkole SU wybierają opiekunki. W SU są uczniowie kreatywni. Jednak uczniowie szkoły także powinny głosować aby wybrać tego, kogo chcą aby reprezentował ich szkołę.

Alicja

W tym roku szkolnym wybraliśmy przewodniczącą i wiceprzewodniczącą z ludzi, którzy się zgłosili do SU. Głosował stary skład SU. Uważam, że na przewodniczącą powinna głosować cała szkoła, a nie tylko samorządowcy. W przyszłym roku postarałabym się zorganizować większe wybory, obejmujące całą szkołę. Uczniowie z

samorządów klasowych - czyli trójek klasowych- byłiby kandydatami na przewodniczącego.

Katarzyna

Wybory do władz SU w naszej szkole polegają na demokratycznym wyborze przewodniczącego zarządu samorządu. Dopiero przewodniczący wybiera osoby, z którymi będzie współpracować. Wybór tych osób jest zatwierdzony przez opiekuna samorządu.

Joanna

W tym roku niestety nie mogły się odbyć nawet wybory do naszego samorządu. Nasze liceum jest małe, a uczniowie do reszty pochłonęli są naukę. W związku z tym iż nasz samorząd składa się z 5 osób, a przyjęto zgłoszenie pięciu kandydatów, osoby te zostały nominowane automatycznie. W naszej szkole od lat nauczyciel - opiekun samorządu przydzielany jest automatycznie (od zawsze taki sam) Myślę, że warto zmienić tę procedurę ale wątpię by ktokolwiek odważył się podjąć tego zadania.

Monika

W tym roku nie należę do organów SU, ale wiem, że wybory w tym roku nie były zbyt "demokratyczne". Przedstawiciele klas spotkali się na jednej z przerw i po prośbie zaakceptowali to, że ktoś inny zaproponował byłą Przewodniczącą. Resztą obowiązków też podzielili się raczej ci, którzy pracowali w SU w tamtym roku. Potem Przewodnicząca musiała zostać odwołana, ponieważ wydalono ją ze szkoły (za kradzież...). Wtedy szybko znaleziono zastępcę, ale też obyło się bez wyborów. Moim zdaniem na wybór Przewodniczącego / Przewodniczącej powinni mieć wpływ wszyscy uczniowie szkoły, a nie tylko członkowie samorządów klasowych.

Daria

Wybory w mej szkole w tym roku odbyły się demokratycznie gdyż nowo wybrani przewodniczący klas czyli Rada SU jednogłośnie zdecydowała aby wydłużyć kadencję obecnemu SU o następny rok.

Jakub

Scenariusz zajęć – wybory do władz samorządu uczniowskiego

Poniższy scenariusz jest przeznaczony dla nauczycieli, którzy chcą rozpocząć z uczniami dyskusję o wyborach do władz SU, mogą z niego również skorzystać uczennice i uczniowie, którzy chcieliby tego rodzaju zajęcia zorganizować dla swoich koleżanek i kolegów w celu promowania wiedzy o wyborach

PO ZAJĘCIACH UCZNIOWIE:

- wiedzą jak zorganizować wybory do samorządu uczniowskiego;
- wiedzą, jakie są zasady pisania programu wyborczego, prowadzenia kampanii wyborczej oraz cechy dobrego kandydata;
- rozumieją, czym jest ordynacja wyborcza i z jakich elementów powinna składać się ordynacja wyborów do samorządu uczniowskiego;

GRUPA DOCELOWA:

Uczniowie gimnazjum i liceum.

POTRZEBNE MATERIAŁY:

- flipczarty/brystol/tablica;
- karteczki samoprzylepne;
- markery, długopisy dla każdego;

PRZEBIEG ZAJĘĆ:

1. Na jednym flipczarcie narysuj budynek szkoły, na drugim kontury Polski – oba podpisz słowem „wybory” i powieś obok siebie. Rozdaj uczniom po kilka karteczek samoprzylepnych i poproś o wypisanie na nich skojarzeń, jakie mają z wyborami – szkolnymi do samorządu uczniowskiego i ogólnopolskimi: do parlamentu lub prezydenckimi. Na jednej karteczce należy wpisać jedno skojarzenie, a następnie przykleić na właściwy flipczart (max. ilość na jednego ucznia – po 3 na flipczart).

Przeczytaj najczęściej powtarzające się skojarzenia na jednym i drugim flipczarcie.

Spytaj uczniów, dlaczego właśnie takie określenia wybrali, a także co może być powodem różnic w postrzeganiu jednych i drugich wyborów? Jakie są realne różnice między obu ich rodzajami (kto uczestniczy, kandyduje, skala, bliskość życiu codziennemu) a jakie podobieństwa (wybór przedstawicieli, demokratyczne zasady)?

Podsumuj ćwiczenie stwierdzeniem, że demokratyczne wybory na każdym poziomie są istotne, bo decyzje i działania naszych przedstawicieli dotyczą także nas. Wybory to podstawowy mechanizm demokracji, dzięki któremu możemy decydować o własnej przyszłości. W przypadku wyborów do samorządu uczniowski możliwy wpływ na życie

codzienne uczniów jest bardzo duży, gdyż przedstawiciele w nich wybrani mogą wywrzeć realny wpływ na to, co się dzieje w szkole.

2. Wytlumacz uczniom, że wybory to nie tylko sam akt głosowania, ale cały proces, na który składa się przygotowanie programów partii, kandydatów, prowadzenie przez nich kampanii wyborczej, aktywne uczestnictwo wyborców – dokonanie świadomego wyboru (poznanie programów, kandydatów, przemyślenie) oraz oddanie głosu.

Poproś uczniów, żeby wyobrazili sobie idealny proces wyborczy – taki, jaki powinien zachodzić w państwie, które określa siebie jako doskonale demokratyczne. Niech wymienią jego cechy – ich propozycje zapisz na flipczarcie. Powinno się na nim znaleźć przynajmniej kilka z poniższych cech (oczywiście mogą być sformułowane językiem uczniów – ważne, aby dotyczyły istoty sprawy):

- wysoka frekwencja;
- świadomi wyborcy – znają programy, kandydatów, wybierają, mając na uwadze względy merytoryczne;
- profesjonalizm kandydatów – mówią o konkretach, mają programy odpowiadające na rzeczywiste potrzeby społeczności;
- brak nacisków ze strony władz na wyborców/kandydatów;
- żaden z kandydatów nie jest faworyzowany przez władze;
- wyborcy mają swobodny i nieograniczony dostęp do informacji i korzystają z niego;
- kandydaci mają równy dostęp do środków przekazu;
- jasne i zrozumiałe zasady głosowania, przeliczania głosów – przejrzysta ordynacja wyborcza;

Następnie podziel uczniów na tyle grup, ile istotnych cech dobrych wyborów zostało wymienionych (możesz zapisać je jeszcze raz zwięźle na nowym arkuszu). Rozdaj flipczarty i markery. Każda z grup ma zastanowić się, co zrobić, aby wybory w jej szkole zbliżyły się pod tym względem do ideału. Swoje pomysły grupa ma przedstawić na plakacie – powinny one ilustrować kilka sposobów osiągnięcia danego celu. Następnie grupy na forum prezentują swoje plakaty, opowiadają o swoich pomysłach. Spytaj za każdym razem, czy możliwe jest osiągnięcie idealnego stanu – dlaczego nie?

3. Podziel uczniów na pięć grup. Każda grupa zostaje „komitetem wyborczym” i ma za zadanie przygotować swój własny program na najbliższe wybory zarządu samorządu uczniowskiego. Powinien on być jak najbardziej realny – dotyczyć szkoły i jej problemów. Każda grupa wypisuje swoje postulaty programowe w formie haseł na flipczarcie, a następnie przedstawia na forum.

Podczas prezentowania przez grupy wyników swojej pracy należy zwrócić uwagę na cechy dobrego programu wyborczego. Musi być on wynikiem rozpoznania rzeczywistych problemów, być zwrócony do możliwie najszerszego grona wyborców, zawierać atrakcyjne, oryginalne pomysły, ale być przy tym realistyczny. Dobrze jest podsumować go zwięzłym hasłem wyborczym, umieszczanym później na plakatach.

Zapytaj uczniów, jak w atrakcyjny sposób przekazać program potencjalnym wyborcom.

4. Stwórz cztery grupy, rozdaj każdej z nich flipczarty zatytułowane kolejno: „ELEMENTY ORDYNACJI WYBORCZEJ”, „ZASADY KAMPAII”, „CECHY DOBREGO KANDYDATA”, „POMYSŁY NA DZIAŁANIA W NASZEJ SZKOLE”. Każda grupa ma za zadanie wypisać na nich kolejno:

grupa A: co według nich powinno się znaleźć w ordynacji wyborczej,

grupa B: jakie zasady powinny przyświecać kampanii wyborczej,

grupa C: jakie cechy powinien mieć idealny kandydat,

grupa D: co można/należy zmienić, czego brakuje naszej szkole?

Każda grupa ma minutę-dwie na wypisywanie swoich propozycji na flipczarcie, następnie wymienia się kartkami z sąsiednią grupą, tzn. grupa A oddaje swój flipczart grupie B, grupa B – grupie C, grupa C – grupie D, a grupa D – grupie A. Każda z grup w ciągu kolejnych 2 minut dopisuje nowe sugestie i uwagi do tych już zapisanych na flipczarcie przez poprzednią grupę i przekazuje flipczart dalej wg tej samej zasady co powyżej. Powtarzamy przekazywanie flipczartów i dodawanie swoich uwag do czasu, aż każdy flipczart zatoczy pełne koło. Następnie, na forum ogólnym wspólnie omawiamy wypełnione flipczarty jeden po drugim.

Warto pamiętać, by wymieniono następujące elementy ordynacji wyborczej:

- zasady wyborów (pięcioprzymiotnikowe);
- warunki, jakie muszą spełniać kandydaci, zasady ich zgłaszania;
- sposób powołania, skład i zadania komisji wyborczej;
- czas trwania i zasady kampanii wyborczej;
- procedurę przeprowadzenia wyborów, liczenia głosów;
- tryb zgłaszania i rozpatrywania skarg wyborczych.

Na koniec, w rozmowie z uczniami podkreśl znaczenie wyborów do samorządu uczniowskiego i zapytaj uczniów, co można zrobić, aby uczynić je istotnym wydarzeniem, angażującym społeczność szkolną i jak samemu stać się ich aktywnym uczestnikiem – zarówno jako wyborca, jak i kandydat.

